

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

**“ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ”**

(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ 2005

Підготовлено кандидатом юридичних наук, професором
М. І. Корнієнком

Затверджено на засіданні кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права (протокол № 3 від 17.10.02)

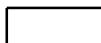
Перезатверджено на засіданні кафедри адміністративного, фінансового та банківського права (протокол № 1 від 31.08.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Корнієнко М. І. Навчальна програма дисципліни “Державне управління та місцеве самоврядування” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Державне управління та місцеве самоврядування”, питання для самоконтролю студентів, теми контрольних робіт, а також список рекомендованої літератури.

©Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основна мета нового етапу адміністративної реформи зазначена у Посланні Президента України до Верховної Ради України від 3 червня 2002 року і полягає у створенні ефективної системи державного управління, яка б відповідала стандартам демократичної правової держави з соціально орієнтованою ринковою економікою, а також у розмежуванні і збалансуванні повноважень та відповідальності різних рівнів влади й місцевого самоврядування у сфері надання державних і громадських послуг.

Цим визначається актуальність, теоретична і практична значущість навчальної дисципліни “Державне управління та місцеве самоврядування”.

Мета навчальної дисципліни “Державне управління та місцеве самоврядування” — сформувати у майбутніх юристів правове мислення, а також знання:

- сутності і соціальної цінності державної влади як дійового засобу авторитарної організації спільної діяльності людей та їх колективів в умовах громадянського суспільства;
- державного управління як процесу реалізації державної влади, її динаміки та змісту;
- механізму державного управління, його основних елементів (суб’єктів, об’єктів, функцій);
- проблем централізації та децентралізації державного управління в сучасних умовах;
- сутності та соціальної цінності місцевого самоврядування як демократичної форми децентралізації державно-владних повноважень та однією з основ конституційного ладу України;
- концептуальних і конституційно-правових основ місцевого самоврядування, його основних інститутів: системи; правової, організаційної, матеріально-фінансової, територіальної основ; органів і посадових осіб місцевого самоврядування; гарантій та відповідальності місцевого самоврядування, його органів і посадових осіб та ін.;
- сучасних проблем розвитку та взаємодії державного управління та місцевого самоврядування на місцевому і регіональному рівнях;
- проблем становлення та розвитку регіонального самоврядування в Україні.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ”

№ п/п	Назва теми
1	Концептуальні та конституційні основи державного управління
2	Механізм державного управління
3	Концептуальні та конституційні основи місцевого самоврядування
4	Система місцевого самоврядування, її елементна характеристика
5	Правові засади місцевого самоврядування
6	Організаційна основа місцевого самоврядування
7	Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування
8	Територіальна основа місцевого самоврядування
9	Гарантії та відповідальність місцевого самоврядування, його органів і посадових осіб
10	Автономна Республіка Крим як форма регіонального самоврядування
11	Місцеве самоврядування та “урядова вертикаль”
12	Муніципальний рух в Україні і на світовому рівні

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ”

Тема 1. Концептуальні та конституційні основи державного управління

Управління як соціальне явище. Влада і управління. Влада як суспільна функція, дійовий засіб авторитарної організації спільної діяльності людей та їх колективів. Відносини влади (владовідносини). Суб’єкти й об’єкти влади. Основні функції суб’єкта влади. Примус та авторитет — необхідні ознаки будь-якої влади. Управління як процес реалізації влади, її динаміка і зміст. Самоврядування (самоуправління) як одна з форм здійснення влади.

Державна влада, її генезис і роль в умовах побудови громадянського суспільства. Державне управління як процес здійснення державної влади. Особливості державного управління в умовах розподілу

державної влади на законодавчу, виконавчу і судову. Державне управління як процес реалізації функцій законодавчої, виконавчої та судової влади. Державне управління як процес здійснення виконавчої влади. Особливості конституційної моделі державного управління в Україні.

Література [6; 14–22; 28; 31; 34–37; 45; 50; 53]

Тема 2. Механізм державного управління

Поняття механізму державного управління: структурно-організаційний і структурно-функціональний підходи. Елементи державного управління: суб'єкти, об'єкти, функції державного управління.

Органи державного управління: поняття, система, класифікація, основні елементи правового статусу. Функції державного управління: об'єктні, матеріальні та процесуальні.

Проблеми централізації та децентралізації в державному управлінні. Основні форми децентралізації: демократична й адміністративна. Місцеве самоврядування як демократична форма децентралізації виконавчої влади на рівень територіальних громад і органів місцевого самоврядування.

Література [8; 14–22; 28; 31; 34–37; 45; 50; 53]

Тема 3. Концептуальні та конституційні основи місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування як основа конституційного ладу, основоположний принцип організації публічної влади на місцях у демократичній правовій державі. Місцеве самоврядування як форма самоорганізації жителів сіл, селищ, міст і територіальних одиниць середнього і регіонального рівнів. Місцеве самоврядування як гарантоване державою право і реальна здатність територіальних громад (територіальних спільнот громадян) самостійно вирішувати питання місцевого значення. Основні принципи місцевого самоврядування. Принципи правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності (автономії) місцевого самоврядування. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Особливості конституційної моделі місцевого самоврядування в Україні.

Наука про місцеве самоврядування. Місцеве самоврядування як форма децентралізації виконавчої влади. Місцеве самоврядування як специфічна форма народовладдя, процес здійснення так званої муніципальної влади. Сучасні концепції місцевого самоврядування, їх вплив на практику державотворення в Україні. Державницька концепція. Громадівська концепція. Концепція муніципального дуалізму. Інші концепції. Становлення місцевого самоврядування в

Україні: пошук варіантів, конституційна модель, її науково-критична оцінка.

Література [1–5; 24; 26; 40–44; 46–49; 51; 54]

Тема 4. Система місцевого самоврядування, її елементна характеристика

Поняття системи місцевого самоврядування, її особливості в Україні.

Територіальна громада — первинний суб'єкт місцевого самоврядування, основний носій його функцій і повноважень. Види територіальних громад, порядок їх об'єднання та роз'єднання. Проблеми оптимізації територіальних громад.

Органи та посадові особи місцевого самоврядування. Сільські, селищні, міські ради — органи місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади і здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування. Районні, обласні ради — органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад. Виконавчі комітети. Відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи. Виконавчий апарат районної, обласної ради.

Сільський, селищний, міський голова — головна посадова особа територіальної громади, керівник виконавчого комітету, головуєчий на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради.

Органи самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування.

Особливості системи місцевого самоврядування у містах з районним поділом, Києві та Севастополі.

Форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування.

Література [1–5; 24; 26; 40–44; 46–49; 51; 54]

Тема 5. Правові засади місцевого самоврядування

Особливості правового статусу територіальної громади. Принцип пріоритету повноважень територіальної громади. Виключні повноваження територіальної громади, проблеми їх законодавчого регулювання. Статути територіальних громад, проблеми становлення та розвитку статутного права в Україні.

Повноваження сільської, селищної, міської ради, особливості їх правового регулювання. Внутріорганізаційні повноваження та повноваження щодо безпосереднього вирішення питань місцевого

значення. Особливості правового статусу районних у містах рад, а також Київської та Севастопольської міських рад.

Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад. Власні (самоврядні) та делеговані повноваження. Особливості повноважень органів самоорганізації населення. Інститут делегування повноважень у системі місцевого самоврядування.

Особливості правового статусу районних та обласних рад. Виключні повноваження районних, обласних рад. Повноваження районних, обласних рад, делеговані ними районним, обласним адміністраціям.

Сільський, селищний, міський голова, особливості його правового статусу.

Стан і проблеми розвитку законодавства про місцеве самоврядування.

Література [1–6; 9–13; 16; 26; 43; 46; 48]

Тема 6. Організаційна основа місцевого самоврядування

Основні форми безпосереднього волевиявлення територіальної громади. Місцеві вибори. Місцеві референдуми. Дорадчі опитування. Місцеві ініціативи. Публічні слухання.

Організація роботи сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад, шляхи її вдосконалення. Сесія — основна форма роботи представницького органу місцевого самоврядування, порядок її скликання та проведення. Постійні комісії ради, їх основні функції, повноваження, форми роботи, юридична сила рішень. Організація роботи депутатів ради у виборчих округах і раді. Депутатські фракції та депутатські групи. Гарантії депутатської діяльності. Повноваження сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті, районної, обласної ради з організації роботи представницького органу місцевого самоврядування.

Виконавчий комітет, порядок його формування та організації роботи. Президії (колегії) районних, обласних рад, виконавчий апарат цих рад, порядок організації їх роботи.

Акти місцевих рад та їх виконавчих комітетів, порядок їх прийняття та організація виконання.

Література [1–6; 9–13; 16; 26; 43; 46; 48]

Тема 7. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування

Комунальна власність, її суб'єкти, об'єкти, соціально-економічна природа, правовий режим. Повноваження територіальних громад та

органів місцевого самоврядування щодо володіння, користування і розпорядження комунальною власністю. Право власності. Право господарського відання. Право оперативного управління об'єктами комунальної власності.

Система місцевих фінансів. Місцеві бюджети, особливості їх прибуткової та видаткової частин. Місцеві податки і збори. Позабюджетні, валютні й інші цільові фонди. Комунальний кредит.

Проблеми зростання матеріально-фінансової автономії місцевого самоврядування.

Література [1–6; 26; 38; 39; 43; 46; 48]

Тема 8. Територіальна основа місцевого самоврядування

Принцип повсюдності місцевого самоврядування. Місцеве і регіональне самоврядування. Проблеми оптимізації територіальних громад і адміністративно-територіального устрою України. Проблеми становлення і розвитку регіонального самоврядування в контексті концепцій конституційної та адміністративної реформ, регіональної політики України.

Література [1–6; 25; 51]

Тема 9. Гарантії та відповідальність місцевого самоврядування, його органів і посадових осіб

Гарантії місцевого самоврядування. Обов'язковість актів і законних вимог органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Право місцевого самоврядування, його органів і посадових осіб на звернення до суду для захисту своїх прав та інтересів.

Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, державою, юридичними та фізичними особами. Дострокове припинення повноважень ради. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті, районної та обласної ради. Дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення.

Література [1–6; 26; 43; 46; 48]

Тема 10. Автономна Республіка Крим як форма регіонального самоврядування

Федералізація, регіоналізація, автономізація, муніципалізація: загальне й особливе. Автономізація регіонів — демократична форма

децентралізації державної влади в унітарній демократичній правовій державі. Основні ознаки Автономної Республіки Крим як територіальної автономії, однієї з форм регіонального самоврядування. Європейська Хартія регіонального самоврядування.

Органи влади Автономної Республіки Крим, особливості їх природи як органів регіонального самоврядування. Особливості здійснення державного управління та місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим.

Література [1; 2; 7; 33]

Тема 11. Місцеве самоврядування та “урядова вертикаль”

Світові типи організації публічної влади на місцях: англосаксонський (класичний), континентальний, радянський та ін. Особливості правового статусу місцевих державних адміністрацій: районних і обласних, Київської та Севастопольської міських.

Дуалізм публічної влади на місцях, шляхи його подолання. Проблеми розмежування функцій і повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій у контексті концепцій адміністративної реформи та регіональної політики.

Література [1–5; 8; 14–18; 29; 52; 55]

Тема 12. Муніципальний рух в Україні і на світовому рівні

Система міжнародних муніципальних організацій. Конгрес місцевих і регіональних влад Європи, його функції та структура.

Система вітчизняних муніципальних організацій, особливості їх функцій, повноважень і форм діяльності.

Фонд сприяння розвитку місцевого самоврядування в Україні. Проблеми пошуку оптимальної моделі державного органу, основною функцією якого стало б спрямування діяльності органів місцевого самоврядування.

Література [40–42; 44; 51; 54]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Державна влада — дійовий засіб авторитарної організації спільної діяльності людей та їх колективів в умовах громадянського суспільства.
2. Державне управління — процес реалізації державної влади, її динаміка і зміст.

3. Механізм державного управління, його основні елементи.
4. Функції державного управління, їх система та класифікація.
5. Поняття, основні ознаки та види органів державної влади.
6. Основні форми децентралізації державно-владних повноважень.
7. Державні адміністрації як місцеві органи виконавчої влади, їх система й особливості конституційно-правової природи.
8. Підвищення дієздатності держави та державного управління в контексті Послання Президента України до Верховної Ради України.
9. Поняття та основні принципи місцевого самоврядування.
10. Принцип правової автономії місцевого самоврядування.
11. Принцип організаційної автономії місцевого самоврядування.
12. Принцип матеріально-фінансової автономії місцевого самоврядування.
13. Місцеве самоврядування у процесі здійснення виконавчої влади.
14. Місцеве самоврядування у процесі народовладдя.
15. Основні теоретичні концепції місцевого самоврядування, їх вплив на практику державотворення в Україні.
16. Державницька концепція місцевого самоврядування.
17. Громадівська концепція місцевого самоврядування.
18. Концепція муніципального дуалізму.
19. Система місцевого самоврядування, її загальна елементна характеристика.
20. Правова основа місцевого самоврядування, її загальна характеристика та проблеми розвитку.
21. Організаційна основа місцевого самоврядування, її загальна характеристика та проблеми розвитку.
22. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування, її загальна характеристика та проблеми розвитку.
23. Територіальна основа місцевого самоврядування, її загальна характеристика та проблеми розвитку.
24. Територіальні громади, їх види, основні функції та повноваження.
25. Основні форми прояву активності, життєдіяльності територіальних громад.
26. Виключні повноваження територіальних громад, проблеми їх правового регулювання та реалізації у сучасних умовах.
27. Основні принципи та порядок об'єднання (роз'єднання) територіальних громад з метою їх оптимізації.
28. Особливості правового статусу районних у містах територіальних громад, а також територіальних громад сіл, селищ, міст,

адміністративно приєднаних до міст обласного (республіканського) та загальнодержавного значення.

29. Система органів місцевого самоврядування, її загальна елементна характеристика.
30. Сільська, селищна, міська рада, її основні функції і повноваження.
31. Основні форми роботи сільської, селищної, міської ради, актуальне питання їх вдосконалення.
32. Особливості правового статусу районної у місті ради.
33. Особливості правового статусу районної, обласної ради.
34. Система, порядок утворення та особливості правового статусу органів самоорганізації населення.
35. Виключні повноваження сільської, селищної, міської ради, їх види та особливості правової природи.
36. Виключні повноваження районної, обласної ради, їх види та особливості правової природи.
37. Повноваження районної, обласної ради, які вона має делегувати районній, обласній державній адміністрації.
38. Повноваження районної, обласної ради з контролю діяльності районної, обласної державної адміністрації.
39. Система виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, її елементна характеристика.
40. Особливості правового статусу виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.
41. Власні (самоврядні) та делеговані повноваження у системі місцевого самоврядування, особливості їх правової природи та реалізації.
42. Особливості правового статусу сільського, селищного, міського голови.
43. Принципи розподілу та делегування повноважень у системі місцевого самоврядування.
44. Місцеві вибори, їх види, основні принципи й організація проведення.
45. Особливості виборів депутатів районної, обласної ради.
46. Особливості виборів сільського, селищного, міського голови.
47. Місцеві референдуми та інші форми волевиявлення територіальних громад, проблеми їх правового регулювання.
48. Основи правового статусу депутата місцевої ради.
49. Повноваження та форми роботи депутата як представника територіальної громади, виборців свого виборчого округу.

50. Повноваження та форми роботи депутата як повноважного члена представницького органу місцевого самоврядування — ради.
51. Гарантії діяльності депутата місцевої ради, актуальні питання їх вдосконалення у сучасних умовах.
52. Основні принципи й особливості служби в органах місцевого самоврядування.
53. Місцеве самоврядування і територіальна автономія. Автономна Республіка Крим як форма регіонального самоврядування.
54. Місцеве самоврядування та “урядова вертикаль”. Проблеми розмежування функцій і повноважень між органами державної влади та місцевими державними адміністраціями.
55. Особливості здійснення виконавчої влади та місцевого самоврядування у містах Києві та Севастополі.
56. Особливості здійснення місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим.
57. Правові гарантії місцевого самоврядування.
58. Відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування.
59. Форми добровільного об’єднання органів місцевого самоврядування. Муніципальний рух в Україні та на світовому рівні.
60. Сучасні проблеми розвитку державного управління та місцевого самоврядування в контексті конституційної та адміністративної реформ.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Місцеві державні адміністрації: система, основні функції, повноваження, форми роботи.
2. Місцеві ради: система, основні функції, повноваження, форми роботи.
3. Виконавчі органи місцевих рад: система, основні функції, повноваження, форми роботи.
4. Депутат місцевої ради: особливості його правового статусу.
5. Сільський, селищний, міський голова: основні функції, повноваження, форми роботи.
6. Служба в органах місцевого самоврядування, особливості її правового регулювання.
7. Місцеві вибори, порядок їх організації та проведення.

8. Система місцевого самоврядування, її елементна характеристика та шляхи розвитку.
9. Територіальна громада, її основні функції, повноваження, форми роботи.
10. Особливості здійснення державного управління та місцевого самоврядування в м. Києві.
11. Особливості здійснення державного управління та місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Конституція України*, прийнята 28 червня 1996 р.
2. *Коментар до Конституції України*. — 2-ге вид., випр. і доп. — К., 1998.
3. *Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”*// *Відомості Верховної Ради України*. — 1997. — № 1–2. — Ст. 95.
4. *Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”*: *Наук.-практ. коментар*. — К., 1999.
5. *Закон України “Про ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування”*// *Відомості Верховної Ради України*. — 1997. — № 38. — Ст. 249.
6. *Закон України “Про столицю України — місто-герой Київ”*// *Відомості Верховної Ради України*. — 1999. — № 11. — Ст. 79.
7. *Закон України “Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим”* від 23 грудня 1998 р.
8. *Закон України “Про місцеві державні адміністрації”* // *Відомості Верховної Ради України*. — 1999. — № 20–21. — Ст. 190.
9. *Закон України “Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”* // *Відомості Верховної Ради України*. — 1998. — № 3–4. — Ст. 15 (зі змін. і доп.).
10. *Закон України “Про всеукраїнський та місцеві референдуми”* // *Відомості Верховної Ради України*. — 1991. — № 33. — Ст. 443.
11. *Закон України “Про статус депутатів місцевих рад”*// *Відомості Верховної Ради України*. — 2002. — № 41. (У новій ред.)
12. *Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування”* // *Відомості Верховної Ради України*. — 2001.
13. *Закон України “Про органи самоорганізації населення”* // *Відомості Верховної Ради України*. — 2001.
14. *Концепція адміністративної реформи в Україні*: Затв. Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810/98.
15. *Концепція регіональної політики*: Затв. Указом Президента України від 25.05.01 № 341/2001.
16. *Програма державної підтримки розвитку місцевого самоврядування в Україні*: Затв. Указом Президента України від 30 серпня 2001 р. № 749/2001.

17. *Європейський вибір*. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 роки: Послання Президента України до Верховної Ради України // Уряд. кур'єр. — 2002. — 4 черв.
18. *Звернення* Президента України Леоніда Кучми до українського народу з нагоди 11-ї річниці незалежності України // Голос України — 2002. — 28 серп.
19. *Про зміни* в системі центральних органів виконавчої влади України: Указ Президента України від 13 березня 1999 р. № 250/99.
20. *Про систему* центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15 грудня 1999 р. № 1572/99.
21. *Авер'янов В. Б.* Адміністративна реформа: актуальні завдання наукового забезпечення // Вчені записки Інституту економіки та права. “КРОК”. Вип. 6. Серія “Право”. — К., 2002.
22. *Адміністративна* реформа — історія, очікування та перспективи. — К.: Факт, 2002.
23. *Актуальні* проблеми управління територіями в Україні: Матеріали наук.-практ. конф., 26–27 листопада 1992 р. — К., 1993.
24. *Барабашев Г.* Местное самоуправление. — М., 1996.
25. *Батанов О. В.* Територіальна громада — основа місцевого самоврядування в Україні. — К., 2001.
26. *Біленчук П. Д., Кравченко В. В., Підмогильний М. В.* Місцеве самоврядування в Україні: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2000.
27. *Вибори і референдуми* в Україні: проблеми теорії і практики. — К.: Центральна виборча комісія, 2001.
28. *Годованець В. Ф.* Конституційне право України: Конспект лекцій. — К.: МАУП, 2002.
29. *Зіллер Ж.* Політико-адміністративні системи країн ЄС. — К., 1996.
30. *Кампо В. М.* Місцеве самоврядування в Україні. — К.: Ін Юре, 1997.
31. *Коліушко І. Б.* Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні. — К.: Факт, 2002.
32. *Корнієнко М. І.* Місцеве самоврядування. — К.: Демос, 1997.
33. *Корнієнко М. І.* Автономна Республіка Крим як форма регіонального самоврядування // Вчені записки Інституту економіки та права. “КРОК”. Вип. 6. Серія “Право”. — К., 2002.
34. *Кордун О. О., Ващенко К. О., Павленко Р. М.* Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні. — К.: МАУП, 2002.
35. *Конституційне* право України: Підручник / За ред. проф. В. Ф. Погорілка. — К.: Наук. думка, 1999–2002.
36. *Конституційне* право України: Підручник / За ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. — К., 1999.
37. *Кравченко В. В.* Конституційне право України: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2000.
38. *Кравченко В.* Місцеві фінанси України: Навч. посіб. — К.: Т-во “Знання”, 1999.

39. *Кравченко В. І.* Фінанси місцевих органів влади України. Основи теорії та практики. — К., 1997.
40. *Місцеве самоврядування в Україні: історія, сучасність, перспективи розвитку.* — К., 2000.
41. *Місцеве самоврядування: 10 років здобутків.* — К.: Україна, 2002.
42. *Муниципальный рух України: досвід та перспективи розвитку.* — К.: Логос, 2002.
43. *Муниципальне право України: Підручник / За ред. проф. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького.* — К.: Юрінком Інтер, 2001.
44. *Муниципальный рух: новий етап розвитку.* — К.: Логос, 2002.
45. *Нижник Н. Р.* Государственно-управленческие отношения в демократическом обществе. — К., 1995.
46. *Основи муніципального права України: Навч. посіб. / За ред. проф. М. І. Корнієнка.* — К.: Знання, 2000.
47. *Панейко Ю.* Теоретичні основи самоврядування. — Мюнхен, 1963.
48. *Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування.* — К., 2002.
49. *Пухтинський М. О.* Проблеми розвитку місцевого самоврядування // Вчені записки Інституту економіки та права. “КРОК”. Вип. 6. Серія “Право”. — К., 2002.
50. *Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи.* — К.: Оріяни. — 1998.
51. *Сучасні проблеми місцевого самоврядування в контексті адміністративної реформи та регіональної політики.* — К., 2001.
52. *Сравнительное конституционное право.* — М.: Юристь, 1996. — Гл. XII. Местное управление и самоуправление: конституционные модели.
53. *Тихонова Є. А.* Теоретичні засади і характерні риси демократичних форм державного управління // Вчені записки Інституту економіки та права. “КРОК”. Вип. 6. Серія “Право”. — К., 2002.
54. *Український муніципальний рух: 10 років поступу.* — К.: Логос, 2001.
55. *Харлоф Э.* Местные органы власти в Европе. — М.: Финансы и статистика, 1992.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Державне управління та місцеве самоврядування”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Державне управління та місцеве самоврядування”	4
Питання для самоконтролю студентів	9
Теми контрольних робіт.....	12
Список рекомендованої літератури	13

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
Л. М. Гримальська
Т. Г. Замура

Зам. № ВКЦ-1285

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП